

איך התפתח אידי

אמין להעניק ראיון

דעתונאי ישראל

מייך אחרי הפשיטה?

השעה היתה רבע לפני ארבע, בבוקר יום הראשון השבוע. במערכת הצהרון מעורב כבר השלימו את הכנת העיתון, שנועד לצאת לאור עם הספור המלא על פעולת צה"ל באנטבה, שהסתיימה רק שעות מעטות קודם לכן. בשלב זה הוטל איפול על פירטי הפעולה, והיה ברור כי קשה יהיה לפרסם פרטים נוספים על המיבצע, לפני שיחזרו המשוחררים בשלום לארץ. בתום לילה-שימורים סיים רכז-הכתבים במערכת, אורי דן, את עבודתו. אולם הוא לא הלך לביתו. בשיבתו ליד שולחנו הוא ניסה לראות, בענייני-רוח, כיצד מגיב עתה שליט אוגדה, הפילד-מרשל אידי אמין, על המכה שהנחית עליו צה"ל.

אורי דן לא הכיר את אידי אמין אי-שית, אולם הוא ראה את הסרט הטיעוני אידי אמין דאז, ניסה לשחזר את דמותו של אמין כפי שראה אותה בסרט. במיוחד צפה ועלתה מול עיניו אותה סצינה מן הסרט שבה מדבר אידי אמין אל קרקודיל, "אם ואז הובק במוחו של דן רעיון. "אם הוא מדבר אל קרקודיל, למה שלא ידבר גם אלי?"

ברגע זה נזכר בסצינה נוספת מהסרט. אותה סצינה שבה מודיע אידי אמין כי כל אחד משרייממשלתו יכול לטלפן אליו בכל עת שיחפוץ, ומציין גם את מספר-הטלפון הפרטי שלו בקמפאלה. אלא ש-אורי דן לא יכול היה להיזכר במספר. הוא מיהר אל הארכיון, חיפש אחר עיתון שבו התפרסמה סקירה על הסרט, מצא שם את מספר-הטלפון שאותו ציין אידי אמין בסרט: 2244. קאמפאלה. מייך ביקש מהמרכיזה הבינלאומית להשיג לו מספר זה.

סקופ בינלאומי. רק אחרי עמל רב, באמצעות המרכיזה של ניירובי בירת קניה, אותר המספר. אידי אמין לא היה בבית, אבל נמסר היכן ניתן להשיגו. אורי דן ביקש לאתרו. במקום את אמין הוא קיבל אחד מאנשי לישכתו, ששאל בזעם באפרכסת: "מי מבקש את הפילד-מרשל?"

העיתונאי הישראלי לא חסך בתוארי הכבוד של אמין, וסיפר כי הוא כתבו של גדול עיתוני ישראל, המבקש תגובה על הפשיטה הישראלית באנטבה. "מה?" נדהם השליט. "אתם כבר יודעים על זה?"

אולם למרות כל תחנוניו של דן סירב השליט למסור את השפופרת לאידי אמין עצמו. אפשר היה להרגיש כי הוא מת-יעץ עם מישהו העומד סמוך לטלפון, אך הוא התעקש לטעון כי לא ניתן לדבר עם ושיא. ואו החליט דן להשתמש בתכ-סיס האחרון שעוד נותר לו. הוא השי-ליון חכה לעבר אידי אמין.

"בעיתון שלי כתוב שאידי אמין עצמו עמד בראש הפעולה הישראלית באנטבה נגד הפלסטינים..." אמר דן.

"מה?" נדהם השליט שוב. "זה לא יכול להיות! איפה זה כתוב?"

"בעיתון שלי" השיב דן.

"זה שר?" נזעק השליט. הוא התייעץ עם מישהו מעבר לקו, ואז נטל אידי אמין בעצמו את מכשיר-הטלפון ופתח במנוולוג שהעניק לאורי דן את הסקופ העיתונאי הגדול של השבוע, ושפנת במילים: "אני מדבר אליך משדה-התעופה באנטבה... אני סופר עתה את גופות חיילי שנהרגו הי-לילה..."

כך הצליח מעריב להופיע. באותו בוקר, עם כותרת חסרת-תקדים, הוא היה העיתון היחיד בעולם שהיתה לו תגובה ראשונית מלאה וארוכה של אידי אמין על הפשיטה שנערכה בארצו.

כמעט כל עיתוני העולם ציטטו את הר-ראיון של אורי דן עם אמין. עיתונאים רבים, תחנות רדיו וטלוויזיה צילצלו אליו, ביקשו פרטים נוספים על הראיון הטלפוני עם אמין. הסקופ העיתונאי שלו הפך בינלאומי.

"אתה יכול לעשות מיבצעים עיתונאיים אדירים, ואיש לא שם לב אליך", נאנח הר-שבוע אורי דן, "ולפעמים, שיהי-טלפון מיקרית אחת הופכת אותך העיתונאי המ-פורסם ביותר בעולם".

מי שעבר את כל השלבים ביחידה המפוארת עד שהגיע לפקד עליה - דמותו של מפקד הכוח, שנהרג בפעולה

יוני החזיק מעמד בארצות-הברית בדיוק שנה, שאותה בילה כסטודנט למתמטיקה-פיסיקה באוניברסיטת הארווארד. אחרי השנה חזר לארץ. אז הוא כבר היה בעלה של תירצה, והתגורר עימה בדירת-חדם בניבעה הצרפתית בירושלים.

המשיך ללמוד עוד שנה באוניברסיטה העברית בירושלים, הפעם מתמטיקה ופילוסופיה, ואחר-כך חזר למדינה-חאקי. יוני השתתף בעשרות רבות של פעולות מיבצעיות, ביניהן פעולת סבוי, על אחת מפעולות אלה קיבל צל"ש, עוד לפני שזכה לקבל את אות-המופת.

אחרי שלוש שנות נישואין התגרש מתירצה. הם היו יותר מדי דומים, יותר מדי חכמים שניהם, ובעלי אופי נוקשה. דימיון זה טוב אולי כאשר חברים, אבל לא לחיי נישואין, הסביר חבר משותף של שניהם. תירצה נישאה מחדש, אך השניים הקפידו לשמור על ידידותם.

בינתיים התקדם יוני בדרגות ובתפקידים. ופיקד על מיספר ניכר של פעולות. במילחמת יום-הכיפורים, בעת שלחם ברמת-הגולן, הפילו יוני ויחידתו בנשק קל מסוקים סוריים ליד נפה. על פעולה זו זכה

באות-המופת מידי הרמטכ"ל, בטכס הראשון של חלוקת אותות מילחמת יום-הכיפורים. אז כבר היה יוני סגן-מפקד היחידה.

כדור

בגב

אחרי מילחמת יום-הכיפורים הוא נקרא לשידיון. היה צריך לשקם או את גדודי חטיבת ברק הכימעט-מושדמת. יוני קיבל לידיו גדוד שיריון, ובמהירות רבה שיקם אותו והפכו לאחד הגדודים הלוחמים הטובים ביותר. אז הוא גם עשה את ההכרה הראשונה והאחרונה שלו עם הציבור הרחב.

הכתב הצבאי של הטלוויזיה, גחמן שי, ערך איתו ראיון, שנשאר חקוק בזיכרונם של כל הצופים בו. מעל המסך הקטן הופיע קצין צעיר, מוצק, רחב וגבוה, בעל מבט חד, אשר רצינותו לא הפריעה להבחין בקווי-הפנים הנאים שלו. הוא דיבר בכיבוד על שיקומה של היחידה שלו. באווירה של שפלי-הרוח, אחרי יום-הכיפורים, היה זה עידוד לציבור להתבונן בו, להתרשם מביטחונו ובמיוחדותו של צה"ל.

השיריון לא רצה לוותר על יוני. "הוא היה הקצין הכי טוב שהיה בין אלה שהוסבו אלינו", סיפר השבוע מספק בכיר בשיריון.

באותה תקופה הכיר יוני את ברוריה, חיילת צעירה שהיתה אחת ממזכירותיו של תת-אלוף יאנוש, שהיתה חברתו עד יום נפילתו.

אך יוני החליט לחזור ליחידה שלו. בינתיים הפך כבר סגן אלוף. לפני כחודשיים קיבל את המינוי הנכסף, הגבוה ביותר בעינוי: מספק היחידה.

הגורל לעג שוב, הפעם באנטבה. יכול היה זה להיות רק לעג הגורל שיוני, החייל מיספר אחד של ישראל בקרב פנים-אל-פנים, נפל דווקא מכדור בגבו.

זה לא הוא. זה לא יכול להיות הוא. הוא הבטיח שלא יקרה לו שום דבר בקרב, ויוני תמיד היה מקיים את ההבטחות שלו. מילמלה אחת מידידותיו של סגן-אלוף יונתן נתניהו, מפקד שפעל באנטבה, והחלל היחיד של צה"ל ביחידה זו, כאשר נודע לה על נפילתו.

יוני היה איש המצבים המנוגדים, אדם אוהב חיים ואנשים - חייל קשוח עם שפתיים קפוצות וכימעט שאינו מחייך. צבר בכל רמ"ה אבריו - יליד ארצות-הברית, תאב לבית, מעון חם ומיש-פחה - שביגלל הנסיבות היה חסר כל אלה מגיל 16. אוהב חיים ואנשים - חייל מיספר אחד ביחידה עתירת-קרבות-גבורה וספוגת-דם.

יוני עלה לארץ בגיל שנתיים, יחד עם משפחתו, אביו, הפרופסור בן-ציון נתניהו, היה אחד מנכבדי ירושלים, מראשי התנועה הרביזיוניסטית, עורך-משותף - יחד עם הפרופסור יוסף קלאוזנר - של הביטאון בית-ד, נתניהו למד באוניברסיטה העברית בירושלים, והיה אחד מעורכי האנציקלופדיה העברית. עד 1962 היתה משפחת נתניהו למוסד חשוב במערכת האצולה הירושלמית, שהתגוררה ברחביה.

נערה

בגימנסיה

באותה שנה הסתכך הפרופסור נתניהו עם מקום-עבודתו, והחליט לרדת מארץ, חזרה לארצות-הברית, שממנה בא, ליוני היתה זו מכה קשה. הוא, ושני אחיו, עידו ובנימין ("ביבי"), נשארו בארץ, כשהם מתפורים בין בתים של מכרים ובדירות שכורות.

יוני

יוני היה אז בן 16. אחד מעמודי התווך של גימנסיה רחביה, שבה למד. הוא היה תלמיד מצטיין במגמה החברתית, פעיל בהדרכה בתנועת הצופים. אולם הסיבה העיקרית שבגללה סירב להצטרף להוריו היתה תירצה - תלמידה בת גילו במגמה הספרותית של אותו בית-ספר.

הרומן עם תירצה החל עוד כשהשניים היו בני 14. היו ביניהם כמה קווי-אופי משותפים: יצירה-מנהיגות שהתבלט בבית-הספר ובתנועה, תבונה וקשיות-אופי. תירצה קרטונלסקי היתה אחת הבנות הנאות בגימנסיה, והיה זה רק טבעי שהיא תהיה שייכת ליוני. כשהתגייסו לצה"ל, הם לא שירתו באותה יחידה, אבל הקשר ביניהם נמשך. תירצה הפכה קצינה לפני יוני, ושנים אחר-כך היתה עובדה זו נושא להתבדחות בין השניים, כאשר יוני היה מכנה אותה: "המפקדת".

היה זה טבעי לגמרי שיוני יתגייס ישר לצנחנים. הצנחנים היו, באותה תקופה, סמל ליחידה מובחרת, שאליה מתנדב מיטב הנוער.

אולם לאחר תקופת השירות בצנחנים, שני אחיו, עידו, הלומד עתה בארץ וביבי, הלומד בארצות-הברית, שירתו אף הם השרות הסדיר שלהם באותה יחידה. הוא סיים את השרות הצבאי בדר-גת סגן, שמאחריו מיספר פעולות קרביות. את קורס-הקצינים סיים כחניך מצטיין.

חזרה

לאמריקה

ידחמת ששת-הימים מצאה אותו, עם היחידה שלו, בקרבות רמת-הגולן. יוני נפצע באחד השלבים האחרונים של הלחימה. מייך אחרי שיחזרו נסע להוריו לארצות-הברית. "הגענוים שלו להוריו, בעיקר בשיקובת האווירה המיוחדת שהיתה בארץ אחרי ששת-הימים, והידיעה שלו כי בתקופה זו אי-אפשר בלי לימודים, היו הגורמים לנסיעתו". סיפר השבוע אחד מחבריו. "ליוני גם היה חסר מה שלרבים מאיתנו מתקבל כמובן-מאליו - בית. משך כל השרות שלו הוא התגורר אצל חברים, ביניהם ד"ר אלי ברמאיר, ובחדרים ודירות שכורים. יתכן וזה נשמע כאבסורד, אבל ייתכן מאוד, שיוני נסע או לאמריקה משום שחשב ששם, אצל ההורים, ימצא לו בית."